

ANDRZEJ STAŃCZYK

Politechnika Warszawska
stanczyk.andrzej@neostrada.pl

Mosty nad jeziorem Kunming – ostatnie mosty cesarskich Chin

Kilkanaście, a może i ponad 25 lat temu, oglądaliśmy film Bernardo Bertolucciego „Ostatni Cesarz” – opowieść o tragicznych losach Puyi (1906–1967) – ostatniego władcy Chin z mandżurskiej dynastii Quin, młodocianego następcy cesarzowej Cixi (1835–1908). Cixi, żądna władzy nałożnica cesarza Xianfenga, po urodzeniu mu syna (1856 r.) odsunęła na dalszy plan bezdzietną cesarzową i po śmierci cesarza (1861 r.) objęła regencję do pełnoletności syna. Konflikt, który narósł po ślubie młodego cesarza i próbie przejęcia przezeń władzy, przerwała jego śmierć w nieodkrytych okolicznościach i rzekome samobójstwo jego żony. Dalsze utrzymanie władzy przez cesarzową przebiegało według tego samego schematu – obsadzała tron nieletnimi następcami, by rządzić krajem jako regentka. Najpierw do godności cesarza wyniosła swego czteroletniego siostrzeńca Guangxu (1871–1908), co przedłużyło jej rządy o 12 lat, a następnie na kolejne lata, gdy cesarz po nieudanej próbie usamodzielnienia się został zamknięty w areszcie domowym nad jeziorem Kunming (1898 r.), w którym zmarł (1908 r.), najprawdopodobniej otruty z jej polecenia. Wprawdzie despotyczna cesarzowa przeżyła go tylko o jeden dzień, lecz na tronie osadzone zgodnie z jej wcześniejszą wolą dwuletniego Puyi. Miał on tylko niewiele więcej szczęścia niż jego poprzednicy, choć już nie z winy cesarzowej Cixi. Tym, którzy nie oglądali filmu, wystarczy dopowiedzieć, że trzy lata później wybuchła rewolucja, w Nankinie powołano Chińską Republikę Ludową (1911 r.) i sześćioletni cesarz musiał zrzec się tronu. Otrzymał za to przywilej pozostania w pałacu w Zakazanym Mieście – cesarskiej enklawie w Pekinie. Jednak, gdy w lipcu 1917 r. zbuntowany generał obalił republikę i na 12 dni przywrócił władzę cesarzowi, to po tym niespełna dwutygodniowym epizodzie Puyi został już tylko zwykłym obywatelem aż do 1924 r., kiedy to musiał opuścić Pekin i został wydany Japończykom. Po ataku Japonii na Chiny (1931 r.) i zajęciu północnych terytoriów w Mandżurii, Puyi stał się marionetkowym prezydentem wasalnego państwa Mandżukuo, a następnie jego cesarzem (1934–1945). Gdy 5 sierpnia 1945 r. Związek Sowiecki wypowiedział wojnę Japonii i zrzucił desant na Mukdenę – stolicę Mandżukuo, cesarza wraz z bratem pojmano i wywieziono w głąb Rosji. Wydani Chinom po pięciu latach (1950 r.), trafili do więzienia i jako zbrodniarze wojenni zostali poddani reedukacji. W 1959 r. „zredukowanego” cesarza zwolniono i pracował jako ogrodnik, a następnie – archiwista.

Trwające prawie pół wieku, nieudolne rządy cesarzowej Cixi przyczyniły się do upadku władzy cesarskiej w Chinach. Lekceważąc zagrożenia ze strony Anglii i Francji, a zwłaszcza Japonii, zdobywających w Azji kolejne terytoria, pieniądze zebrane na rozbudowę floty przeznaczyła na własne

zachcianki – m.in. na odrestaurowanie cesarskiego kompleksu pałacowo-parkowego, położonego na obrzeżach Pekinu nad jeziorem Kunming, na terenie o powierzchni 290 hektarów. Istniejące tam wcześniej budowle zostały zrujnowane po II wojnie opiumowej w 1860 r. przez wojska angielskie i francuskie, które doszczętnie zniszczyły nie tylko ten klejnot architektury chińskiej, ale także ponad tuzin innych ogrodów położonych w pobliżu, nie zostawiając kamienia na kamieniu [1]. Odbudowa zrealizowana kosztem 100 mln taeli¹, spustoszyła chiński skarb. Pozostały po niej ogrody, pawilony i ... mosty – ostatnie mosty cesarskich Chin. Znajdują się one na sztucznie utworzonym jeziorze i na dochodzących doń kanałach, które łączyły go m.in. z pekińskim Zakazanym Miastem.

Rys. 1. Położenie mostów ze zdjęć (zielone kółka) i Marmurowego Statku (białe kółko na północnym brzegu jeziora Kunming):

- trzy mosty na północy,
 - Most Kamienny (Stone Bridge) – fot. 3f,
 - most z fot. 3e,
 - most z fot. 3c,d,
- na wschód od Marmurowej Łodzi
 - mały mostek kamienny (fot. 3a).
- po stronie zach. od Marmurowej Łodzi z płn. na pld.
 - Most Nefrytowego Pasa (Yudai Qiao) – fot. 2,
 - Most Zwierciadłany (Jing Qiao) – fot. 3b,
 - Most Jedwabny (Lian Qiao),
- po stronie wschodniej
 - Most Siedemnastu Łuków (Shiqikong Qiao) – fot. 1.

¹ tael – dawna chińska jednostka monetarna, odpowiadająca 37,3 g czystego srebra.

Samo jezioro powstało znacznie wcześniej, w czasach mongolskiej dynastii Yuan (XIII–XIV w.), a z ziemi wydobytej z jego pogłębianego dna usypano Wzgórze Długowieczności, na którym pozostały ruiny najstarszych budowli. Z polecenia Cixi wzniesiono tu nowe, a cały ten teren nosi dziś nazwę cesarskiego Pałacu Letniego. U stóp wzgórza, na brzegu jeziora, zbudowano z jej rozkazu marmurowy statek, jedyny jaki powstał za pieniądze zebrane na pilną modernizację chińskiej floty – gorzka drwina ze zwolenników idei wzmocnienia armii.

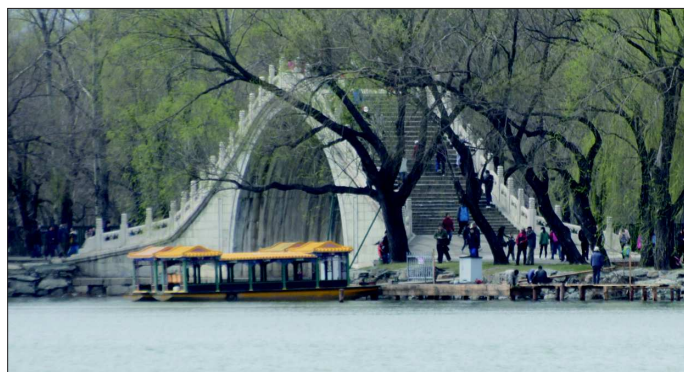
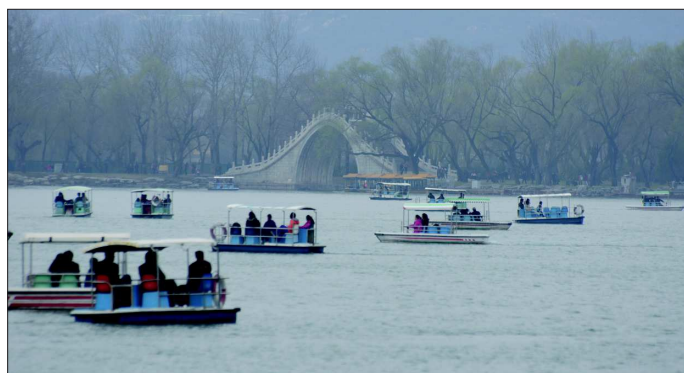
Mosty nad jeziorem nie są osiągnięciami konstrukcyjnymi, podobne budowano w Państwie Środka od wieków, ale właśnie dlatego dają wyobrażenie o tradycyjnych formach chińskiego budownictwa mostowego. W połączeniu z naturalnym, pagórkowatym ukształtowaniem terenu tworzą arcydzieło chińskiej architektury krajobrazowej i ogrodowej – Ogród Harmonijnej Jedności (*Yihe Yuan*). Niektóre z nich powstały za panowania wcześniejszych władców, lecz nie przetrwały najazdu Europejczyków i zostały odbudowane z rozkazu Cixi, można więc uważać je za ostatnie mosty cesarskich Chin.

Fot. 1. Most Siedemnastu Łuków

Najbardziej okazałym jest Most Siedemnastu Łuków (*Shiqikong Qiao*) wiodący w poprzek jeziora na wyspę, do pochodzącej z czasów dynastii Ming świątyni Króla Smoka (fot. 1). Pierwotnie został wzniesiony w latach 1751–1764 podczas panowania cesarza Qianlonga. Wykonany jest z marmuru i ozdobiony na poręczach pięciuset kamiennymi rzeźbami zwierząt. Łuki kolejnych przęseł wyniesiono nad zwierciadło wód coraz wyżej, by mogły pod nimi przepłynąć smocze łodzie rodziny cesarskiej.

Innym, jeszcze bardziej orientalnym w formie, jest Most Nefrytowego Pasa (*Jade Belt Bridge*) nad ujściem kanału na zachodnim brzegu jeziora, zwany też Mostem Wielbłądziego Grzbietu (fot. 2). Pierwotny też pochodził z czasów panowania cesarza Qianlonga – monarchy, który był wybitnym wodzem, poetą i jak można sądzić – także miłośnikiem mostów.

Fot. 2. Jade Belt Bridge – Most Nefrytowego Pasa

Kilka innych mostów wokół jeziora też ma „garbatą” niweletę pomostu. Ich wyniosła niweleta, otaczająca zielenią, nad którą wystają zakrzywione dachy pagód i pawilonów oraz mgiełki unoszące się z wód kanałów i jeziora Kunming tworzą pejzaż przypominający chińskie malarstwo – świat zastygł w czasie. Niespiesznie pływające, napędzane pedałami łodzie, zachmurzone niebo i przesycone wilgocią powietrze rozmywające kształty i kolory odległych budowli podsuwały to skojarzenie.

Nie do wszystkich mostów udało się dotrzeć, bo zwiedzanie w grupie (była to wyprawa Warszawskiego Oddziału ZMRP) niesie ograniczenia, lecz wygląd większości z nich w pełnym słońcu, także tych, których nie udało się zobaczyć w oryginale, można było podziwiać na wielkich plakatach naklejonych na murach ogradzających teren Pałacu Letniego.

Fot. 3. Mosty na kanałach przy Pałacu Letnim

W Internecie można wyszukać krótkie ich opisy. Sześć najpiękniejszych mostów prowadzi przez groblę oddzielającą dwa zachodnie, mniejsze akwenty, od głównej wschodniej części jeziora. Te najpiękniejsze to w kolejności z północy na południe:

- Most Między Jeziorami (Jiehu Qiao) – fot. 4e po prawej (niegdyś stał na nim pawilon),
- Most Wiatru (Binfeng Qiao) – fot. 4e po lewej,
- Most Nefrytowego Pasa (Yudai Qiao = Jade Belt Bridge) – fot. 2a,b,
- Most Zwierciadłany (Jung Qiao) – fot. 3b,

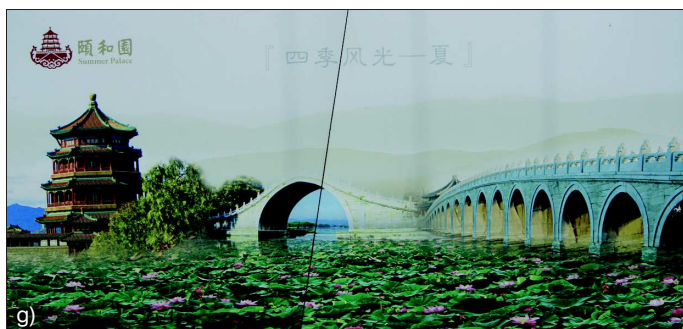
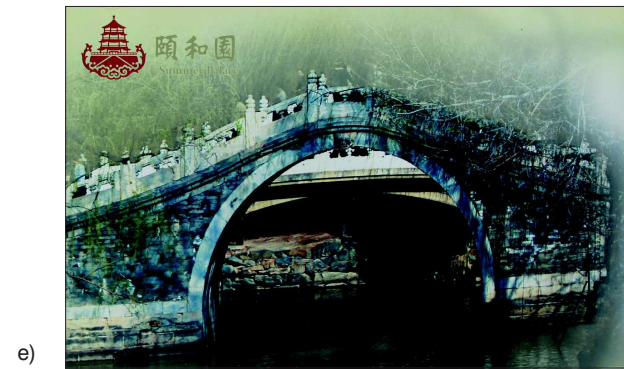
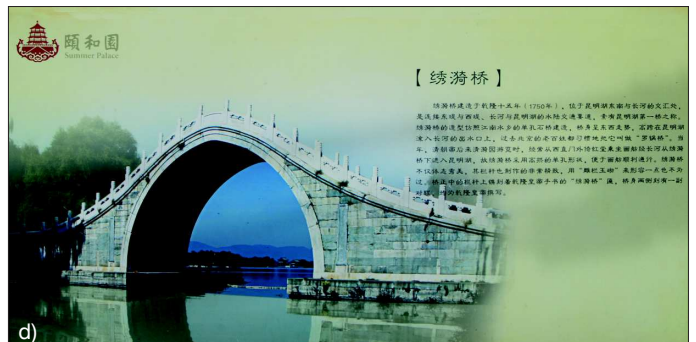
- Most Jedwabny (Lian Qiao),
- i Most Wierzbowy (Liu Qiao).

Na mapach Google Earth udało się ustalić jedynie położenie tylko trzech z nich (rys. 1).

W grudniu 1998 r. kompleks pałacowo-ogrodowy z mostami nad jeziorem Kunming wpisano na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO [1].

Bibliografia

[1] Skarby Światowego Dziedzictwa. Zabytki kultury i przyrody z listy UNESCO, Wyd. Świat Książki, Warszawa 2002 ■

Fot. 4. Plakaty mostów na pałacowym murze